

**Ziņojums par Eiropas Parlamenta un padomes Direktīvas 2012/27/ES
(2012. gada 25. oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas
2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK
7.panta prasību izpildi**

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2012/27/ES (2012.gada 25.oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (turpmāk – Direktīva 2012/27/ES) 7.panta 9.punkta prasībām, Latvijas Republika ziņo par plānotajiem pasākumiem Direktīvas 2012/27/ES 7.panta prasību izpildei.

Ziņojums izstrādāts, balstoties uz 2013.gada 26. novembrī Ministru kabineta apstiprināto koncepciju par Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 25.oktobra Direktīvas 2012/27/ES par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK prasību pārņemšanu normatīvajos aktos (<http://mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40288015&mode=mk&date=2013-11-26>) (turpmāk – koncepcija par Direktīvas 2012/27/ES ieviešanu).

1. Kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījuma mērķis

Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 1. punkts nosaka, ka katra dalībvalsts izveido energoefektivitātes pienākuma shēmu (turpmāk – EPS). Ar EPS nodrošina, ka enerģijas sadales uzņēmumi un/vai enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmumi, kas saskaņā ar 4. punktu ir izraudzīti kā atbildīgās puses un kas darbojas katras dalībvalsts teritorijā, līdz 2020. gada 31. decembrim sasniedz kumulatīva enerģijas galapatēriņa ietaupījuma mērķi (turpmāk – obligātais mērķis), neskarot Direktīvas 2012/27/ES 2. punktu. Minētais mērķis ir vismaz līdzvērtīgs mērķim ik gadu no 2014. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim panākt jaunus ietaupījumus 1,5 % apmērā no tā enerģijas apjoma – aprēķinot to kā vidējo no pēdējo triju gadu rādītājiem pirms 2013. gada 1. janvāra –, kuru ik gadu pārdod visu enerģijas sadales uzņēmumu vai visu enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmumu gala lietotājiem. Minētajā aprēķinā var daļēji vai pilnībā neiekļaut pārdotās enerģijas apjomu, ko izmanto transportam.

Saskaņā ar Direktīvas 2012/27/ES 7.panta nosacījumiem Latvijai noteiktais kumulatīvais enerģijas ietaupījums periodā ir 9896 GWh.

1.1 Aprēķinā izmantotie dati

Obligātā mērķa aprēķināšanai tiek izmantoti Centrālās Statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) dati par 2010., 2011. un 2012.gadu –

(<http://www.csb.gov.lv/en/statistikas-temas/energy-key-indicators-30736.html>)
Aprēķinā izmatotie CSP dati atšķiras no Eurostat pieejamiem datiem, jo Eurostat ir pieejama informācija līdz 2011.gadam, bet CSP pieejami dati līdz 2012.gadam, kā arī koriģētie dati par 2010. un 2011.gadu. Atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES prasībām, gala enerģijas noteikšanā izmantoti Direktīvas 2012/27/ES IV Pielikuma piedāvātie kurināmā siltumietilpības koeficienti.

1.2 Transporta un pašpatēriņa izslēgšana.

Enerģijas ietaupījumu mērķa aprēķinā nav iekļauts pārdotās enerģijas apjoms, ko izmanto transportam. Izslēgtais enerģijas apjoms uzrādīts 1.tabulā.

Direktīva 2012/27/ES pieļauj no kopējā enerģijas gala patēriņa izskaitīt to enerģijas apjomu, ko patērētāji paši ir sagatavojuši un patērējuši uz vietas savām vajadzībām. Latvijas gadījumā, tas nozīmē, ka kurināmās koksnes apjomu, ko mājsaimniecības pašas sagatavo un patērē, var izslēgt no enerģijas gala patēriņa mājsaimniecībās. CSP, pamatojoties uz 2010.gadā veikto Apsēkojumu par energoresursu patēriņu mājsaimniecībā (<http://www.csb.gov.lv/en/statistikas-temas/metodologija/energy-consumption-households-37336.html>) norāda, ka mājsaimniecības pašas sagatavo 24,4% no malkas apjoma un 25,2 % no koksnes atlikumu patērētā kurināmā. Attiecīgi par norādīto apjomu ir samazināta mērķa aprēķinā iekļautā koksnes kurināmā daļa mājsaimniecībās. Attiecīgais mājsaimniecību pašu sagatavotās kurināmās koksnes apjoms uzrādīts 1.tabulā.

1.3 Obligātā mērķa aprēķins atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 1.punkta un 2.punkta nosacījumiem

Aprēķinā izmantotie dati, izņēmumi un rezultāti apkopoti 1.tabulā. Novērtējot Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 2. punktā minēto pieļaujamo iespēju piemērošanu, Latvijas gadījumā ir izvēlētas (a) un (b) iespējas obligātā mērķa noteikšanā, tas ir, piemērota samazinātā mērķa noteikšanas likme un no enerģijas gala patēriņa atskaitīta daļa Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (ETS) iekļauto rūpniecības uzņēmumu enerģijas gala patēriņa.

1. tabula.

Obligātā mērķa aprēķināšanai izmantotie lielumi un rezultātu kopsavilkums

	2010.gads	2011. gads	2012. gads
Kopējais enerģijas gala patēriņš, TJ	176 544	161 034	161 011
Enerģijas gala patēriņš transportā, TJ	50 267	45 216	43 871
Mājsaimniecībās sagatavotās un patērētās kurināmā koksnes apjoms, TJ	7 351	6 249	6 388
Obligātā mērķa aprēķināšanai	118 926	109 569	110 754

izmantotais enerģijas gala apjoms, TJ			
Vidējais obligātā mērķa aprēķināšanai izmantotais enerģijas gala apjoms, TJ	113 083		
Aprēķinātais enerģijas ietaupījumu mērķis (kumulatīvais) atbilstoši 7.panta 1. punktam	47 495 TJ vai 13 194 GWh		
Aprēķinātais enerģijas ietaupījumu mērķis (kumulatīvais), piemērojot 7.panta 2. punkta (a) noteiktās vērtības	37 599 TJ vai 10 445 GWh		
Aprēķinātais enerģijas ietaupījumu mērķis (kumulatīvais), piemērojot 7.panta 2.punkta (a) un (b) iespēju kombināciju; no kopējā gala enerģijas patēriņa atskaitot 60% tās enerģijas, kas patērēts izmantošanai rūpnieciskās darbībās, kuras uzskaitītas Direktīvas 2003/87/EK I pielikumā (ETS darbības)	35 623 TJ vai 9 896 GWh		

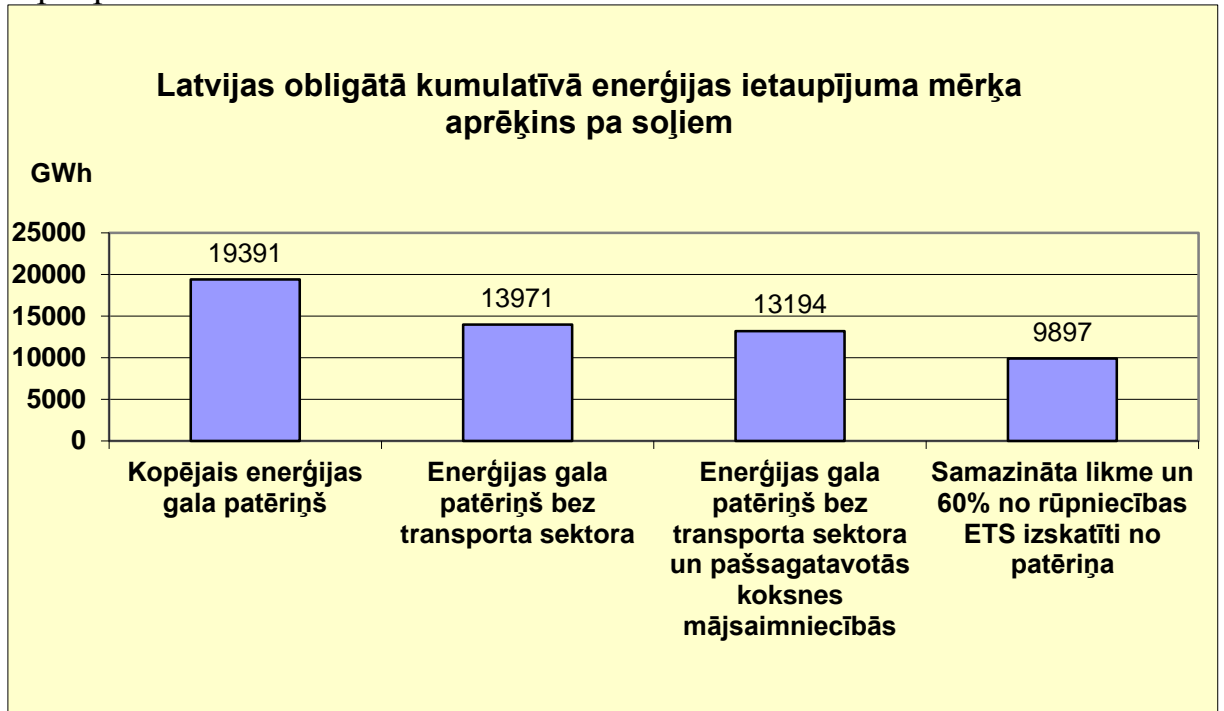
1.4 Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 3.punkta nosacījumu ievērošana izņēmumu piemērošanā

Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 3.punkts nosaka, ka 2.punktā uzskaitīto gadījumu piemērošana neizraisa 1. punktā noteikto enerģijas ietaupījumu samazināšanos par vairāk nekā 25 %.

Piemērojot samazināto mērķa noteikšanas likmi ((a) iespēja), noteiktais kumulatīvais enerģijas ietaupījums periodā ir **10445 GWh, jeb par 20,8 % mazāks nekā Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 1 punktā noteiktais.**

Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 2.punkta piedāvātās (a) un (b) iespējas kombinācijā ir iespējams pielietot, ja no mērķa aprēķinā izmantojamā kopējā gala enerģijas patēriņa atskaita daļu enerģijas apjoma (60%), kas patērēts izmantošanai rūpnieciskās darbībās, kuras uzskaitītas Direktīvas 2003/87/EK I

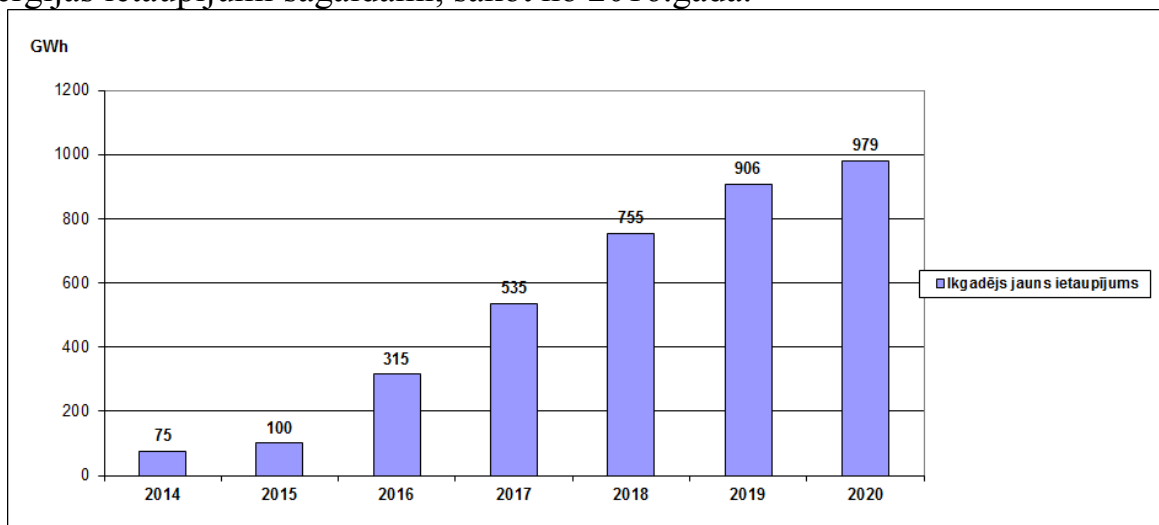
pielikumā ((b) iespēja). Pie šādas kombinācijas noteiktais kumulatīvais enerģijas ietaupījums periodā ir **9896 GWh**, kas ir par 25% mazāk nekā Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 1.punktā noteiktais mērķa apjoms. Iegūtie rezultāti pa soļiem apkopoti 1.attēlā.

1.attēls. Latvijas obligātā kumulatīvā enerģijas ietaupījuma mērķa aprēķins pa soļiem

1.5 Kumulatīvā mērķa sasniegšanas plānotā trajektorija.

Ņemot vērā, ka Latvijā nav EPS izmantošanas pieredzes un 2014.- 2015. gadā projektiem vēl nebūs reāli pieejams ES fondu 2014.-2020.gada periodam plānotais finansējums energoefektivitātes pasākumu ieviešanai, būtiskākie enerģijas ietaupījumi sagaidāmi, sākot no 2016.gada.

2.attēls. Kumulatīvā mērķa sasniegšanas plānotā trajektorija

2. Politikas pasākumi obligātā mērķa sasniegšanai

Lai nodrošinātu atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 1.punktā noteiktajām prasībām aprēķinātā kumulatīvā enerģijas ietaupījuma obligātā mērķa sasniegšanu, atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 26.novembrī apstiprinātajai Konceptijai par Direktīvas 2012/27/ES pārņemšanu, Latvija ir izvēlējusies izveidot EPS kombinācijā ar alternatīvajiem pasākumiem.

2.1 Direktīvas 2012/27/ES 7.panta 1.punktā noteiktās EPS izveidošanas pamatprincipi

2.1.1. EPS iesaistīto nozaru pamatojums

Galvenie kritēriji, izvēloties atbildīgo pusi EPS, ir sekojoši:

- jāiesaista enerģijas veidi, kuriem ir skaidri definēti enerģijas sadales/tirdzniecības komersanti, kas strādā ar gala patērētājiem. Līdz ar to enerģijas veidi, kas izmanto fiziskos tīklus enerģijas sadalei, ir prioritāri. Visu kurināmo un enerģijas veidu iekļaušana EPS var padarīt šo sistēmu ļoti sarežģītu no sistēmas administrēšanas viedokļa, kā arī no mērķa noteikšanas un ietaupījumu verifikācijas viedokļa;
- pastāv iespēja sākt no mazāka nozaru skaita un laika gaitā paplašināt EPS aptvērumu.

Latvijas gadījumā iepriekš minētajiem EPS kritērijiem atbilst elektroenerģijas piegādes, dabas gāzes piegādes un centralizētās siltumapgādes komersanti.

2.1.2. EPS iesaistīto atbildīgo pušu pamatojums

Kā EPS atbildīgās puses vispamatotāk iesaistīt tos komersantus, kas jau tagad apkopo un apstrādā informāciju par klientu enerģijas patēriņu. Šiem komersantiem ir visreālākās iespējas, balstoties uz datu analīzi, atrast optimālus enerģijas efektivitātes paaugstināšanas risinājumus patērētājiem. Enerģijas sadales uzņēmumiem un enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmumiem pēc to veicamām funkcijām ir iespējas visefektīvāk ietekmēt lietotāju lēmumus, jo to rīcībā ir informācija par lietotāju enerģijas patēriņu un tiem ir tehniskā ekspertīze par izmantojamām tehnoloģijām. Sekmīgai EPS darbībai nepieciešamie priekšnoteikumi ir:

- **Sadarbība un attiecības ar patērētājiem/enerģijas lietotājiem.** Patērētāju cieša iesaistīšana un to izglītošana ir ļoti svarīga prioritāte, jo EPS izpildē iesaistītās atbildīgās puses ir tiešā veidā atkarīgas no patērētājiem;
- **Informācija.** Pieejamība datiem/informācijai par enerģijas patēriņu un to analīze parāda patērētāju iespējas un nodrošina iesaistīto dalībnieku efektīvu lēmumu pieņemšanu;

- **Inovācija.** Tehnoloģiju plaša izvēle un to konkurētspēja, balstoties uz to izmaksu efektivitāti sekmē inovatīvu risinājumu parādīšanos un pielietošanu;
- **Novērtēšana.** Mērījumu, kontroles un apliecinājuma standarti ir balstīti uz precīzu statistiku un nodrošina investīciju enerģijas efektivitātes pasākumos caurskatāmību.

Kā EPS atbildīgās puses Latvijas gadījumā varētu tikt izvēlētas:

- Elektroenerģijas piegādē - **AS "Sadales tīkls" - energoapgādes komersants**, kas nodrošina elektroenerģijas piegādi vairāk nekā vienam miljonam elektroenerģijas lietotāju, aptverot ar savu pakalpojumu 99% no valsts teritorijas. AS "Sadales tīkls" bez citiem uzdevumiem veic arī elektroenerģijas izlietošanas uzraudzību, zudumu samazināšanas pasākumus un elektroenerģijas uzskaiti.
- Centralizētā siltumapgādē - **siltumapgādes komersants vai centralizētās siltumapgādes sistēmas operators gadījumos**, kas minēti Enerģētikas likuma 47.panta pirmajā. Tādā gadījumā EPS atbildīgās puses ir tie centralizētās siltumenerģijas piegādes, sadales un tirdzniecības komersanti, kas ir reģistrējušies un kuru darbību regulē saskaņā ar likumu "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".
- Dabas gāzes piegādē - **dabas gāzes sistēmas operators**, ņemot vērā Enerģētikas likumu 42.pantu un 2008.gada 16.decembra Ministru kabineta noteikumus Nr.1048 „Dabas gāzes piegādes un lietošanas noteikumi”1. un 3. punktu.

2.1.3. EPS iesaistīto komersantu izvēles kritēriji

Lai novērstu situāciju, kad daļa no viena enerģijas veida piegādes komersantiem kļūst par „free riders”, tas ir, nokļūst privileģētā stāvoklī pret citiem uzņēmumiem, EPS vajadzētu iesaistīt visus attiecīgā enerģijas veida piegādes komersantus. Maziem uzņēmumiem varētu nebūt pietiekama kapacitāte (tehniskā, administratīvā), lai izpildītu EPS ietvaros noteiktos ietaupījuma apstiprinājuma un ziņošanas nosacījumus.

Latvijas gadījumā elektroenerģijas un dabas gāzes piegādes komersantus pārstāvošie uzņēmumi (AS „Sadales tīkls” un dabas gāzes sistēmas operators) aptvertu gandrīz visus Latvijas patērētājus.

Diskutējams būtu jautājums par centralizētās siltumenerģijas piegādes (turpmāk - CSP) uzņēmumu iesaistīšanas EPS kritēriju definēšanu. Citu valstu pieredze rāda, ka parasti iesaistīšanas kritērijs ir vai nu apkalpoto klientu skaits vai pārdotās enerģijas apjoms gadā.

Lai aptvertu pēc iespējas lielāku CSP daļu, bet vienlaicīgi ņemtu vērā CSP komersantu administratīvo un finanšu kapacitāti EPS darbības nodrošināšanai, par kritēriju enerģijas piegādes komersantu iesaistīšanai EPS var ikgadējo siltumenerģijas realizācijas apjomu, nosakot minimālo sliekšni. Ja siltumenerģijas realizācijas apjoms ir 40 GWh gadā un vairāk, tad EPS iesaistītie uzņēmumi aptver apmēram 70% no Latvijas centralizētajās

siltumapgādes sistēmās piegādātās enerģijas. Ja EPS iesaistīšanas kritērija sliksni CSP komersantiem samazina līdz 25 GWh gadā, tad EPS uzņēmumi aptver tikai nedaudz vairāk - ap 75% no centralizētajās siltumsistēmās patērētās enerģijas.

Precīza pienākumu sadale EPS ietvaros tiks noteikta normatīvajos dokumentos atkarībā no veidojamās Latvijas EPS kopējās uzbūves, kas ietver savstarpēji saskaņotu nosacījumu un elementu kopumu, līdz 2014.gada 5.jūnijam.

2.1.4. Energoefektivitātes pasākumu piedāvājums EPS atbildīgajām pusēm

Latvija uzskata, ka būtiskākie enerģijas ietaupījumi sasniedzami ēku sektorā – daudzdzīvokļu dzīvojamo māju un publiskā sektora ēku renovācijā. Latvijas daudzdzīvokļu dzīvojamo fondu veido 36.6 tūkstoši ēku ar kopējo platību 46.52 milj. m², no kurām lielākā daļa (98% pēc skaita un 95,5% pēc platībām) ir uzbūvētas līdz 1993.gadam, pirms tika būtiski paaugstinātas siltumtehnikās prasības ēku norobežojošām konstrukcijām, un ir ar zemu energoefektivitātes līmeni. Pēc piederības statusa Valsts kadastra informatīvajā sistēmā reģistrētas 7141 valstij un pašvaldībām piederošas ēkas 9.63 mij.m² platībā. Lielāko īpatsvaru veido izglītības un zinātnes ēkas (3209), biroju ēkas (1688), ārstniecības vai veselības aprūpes iestāžu ēkas (685). Ņemot vērā klimatiskos apstākļus, ēku vajadzība apkurei Latvijā (4035 apkures grādu dienas) ir būtiski lielāka nekā vidēji Eiropā (3067 apkures grādu dienas).

Atbildīgās puses, neskaitot ēku siltināšanu, jebkurā no galapatēriņa sektoriem var veikt tādas, bet ne tikai, energoefektivitātes pasākumus, kā:

- siltuma regulatoru un skaitītāju uzstādīšana dzīvokļos un patērētāju informēšana siltuma regulēšanā;
- saules kolektoru uzstādīšana apkurei un ūdens sildīšanai;
- siltumsūkņu uzstādīšana;
- energoefektīvāku apkures katlu uzstādīšana;
- siltuma rekuperācijas sistēmu uzstādīšana;
- elektroierīču nomaiņa (ledusskapji, elektriskās plītis u.c.);
- apgaismes ķermeņu nomaiņa;
- apgaismojuma automātiskās kontroles un vadības sistēmu ieviešana;
- elektromotoru, sūkņu un citu ierīču nomaiņa;
- energopārvaldības sistēmas (ISO 50001) ieviešana;
- ESKO pakalpojumi.

Atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES 20. panta 6. punktam, Latvija plāno izveidot valsts energoefektivitātes fondu, kura mērķis ir atbalstīt valsts iniciatīvas energoefektivitātes jomā un noteikt, ka atbildīgās puses savus Direktīvas 2012/27/ES 7. pantā paredzētos EPS pienākumus var izpildīt, katru gadu valsts energoefektivitātes fondā iemaksājot summu, kas ir līdzvērtīga

ieguldījumiem, kuri būtu nepieciešami, lai izpildītu minētos pienākumus. 2013.gada 26.novembrī, apstiprinot Direktīvas 2012/27/ES 7.panta ieviešanas risinājumu, Ministru kabinets pieņēmis rīkojumu uzsākt valsts energoefektivitātes fonda izveidi.

2.2. Plānotie alternatīvie pasākumi obligātā mērķa sasniegšanai

Atbilstoši Konceptijā par Direktīvas 2012/27/ES ieviešanu apstiprinātajam, Latvijas gadījumā, lai samazinātu enerģijas pārvades un mazumtirdzniecības uzņēmumiem uzlikto mērķa slogu, daļu no aprēķinātā obligātā ietaupījumu mērķa plānots sasniegt ar alternatīviem pasākumiem.

Atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES 7.panta prasībām tiek plānoti šādi alternatīvie pasākumi:

1.Nacionālajā Attīstības plānā 2020.gadam (turpmāk – NAP 2020) iekļautās rīcības:

- atbalsts ražojošiem un pakalpojumus sniedzošiem uzņēmumiem energoefektivitātes uzlabošanai;
- publisko ēku energoefektivitātes pasākumi
- daudzdzīvokļu ēku renovācija energoefektivitātes paaugstināšanai

Šo pasākumu atbalstam 2014.-2020.gada plānošanas periodā plānots atbalsts no Eiropas Savienības (turpmāk – ES) fondu programmām.

2. tabula.

NAP2020 iekļautās rīcības ēku energoefektivitātes jomā

Pasākums	Plānotie enerģijas ietaupījumi, tūkst. MWh	Finansējuma avots
Atbalsts ražojošiem un pakalpojumus sniedzošiem uzņēmumiem energoefektivitātes uzlabošanai	19	Valsts budžets
		ERAF
Publisko ēku energoefektivitātes pasākumi	102	Valsts budžets
		ERAF
		pašvaldības finansējums
Daudzdzīvokļu ēku renovācija energoefektivitātes paaugstināšanai	71	ERAF
		privātais līdzfinansējums
KOPĀ:	192	

Plānotais kumulatīvais ietaupījums : **1609 GWh.**

2. ES struktūrfondu 2007. -2013.gada Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi”.

Aktivitāte 3.4.4.1. „Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi” (turpmāk – Aktivitāte 3.4.4.1.) projekti , kas tiks ieviesti 2014. un 2015.gadā. Aktivitātes 3.4.4.1. mērķis ir mājokļu energoefektivitātes paaugstināšana daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās, lai nodrošinātu dzīvojamā fonda ilgtspēju un energoresursu efektīvu izmantošanu. Aktivitāte 3.4.4.1. tika uzsākta 2009.gadā, bet projektu realizācija turpināsies līdz 2015.gadam. Pēc informācijas uz 2013.gada 11.novembri aktivitātē ir iesniegti 1440 projektu pieteikumi. Noslēgti 575 līgumi, bet 293 projekti jau ir realizēti. Plānots, ka 2014.-2015. gadā tiks realizēti 200-300 daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku renovācijas projekti katru gadu.

Plānotais kumulatīvais ietaupījums no 2014.-2015. gadā realizētajiem projektiem: **1050 GWh.**

3. Vienošanās par energoefektivitātes paaugstināšanu.

2011.gada 12.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr.555 „Noteikumi par kārtību, kādā noslēdz un pārrauga vienošanos par energoefektivitātes paaugstināšanu”, nosaka vienošanās kārtību starpvalsti un energoefektivitātes pasākumu veicējiem. Noslēgtās vienošanās dalībnieks var būt nozares asociācija, komersants vai pašvaldība, kas apņemas sasniegt paredzēto enerģijas ietaupījuma mērķi, īstenojot konkrētus energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus atbilstoši noslēgtās vienošanās nosacījumiem. Vienošanās mērķis ir sasniegt vismaz 10 % enerģijas ietaupījumu nozarē, uzņēmumā vai pašvaldībā. Enerģijas ietaupījumu mērķa sasniegšana jāpamato ar energoefektivitātes rīcības plānu. Vienošanās pirmkārt tiks piedāvāta tām pašvaldībām, kuras jau ir pievienojušās Pilsētu mēru paktam un kur tiek izstrādāti enerģijas rīcības plāni līdz 2020. gadam.

Plānotais kumulatīvais ietaupījums : **150 GWh.**

4.AS „Pasažieru vilciens” ritošā sastāva modernizācija.

Saskaņā ar Satiksmes ministrijas (turpmāk – SM) izstrādāto un 2013.gada 19.novembrī Ministru kabinetā apstiprināto „Informatīvais ziņojums par AS „Pasažieru vilciens” ritošā sastāva modernizāciju”, SM plāno atjaunot AS „Pasažieru vilciens” ritošo sastāvu, nomājot jaunus elektrovilcienus (24 – 45 vilcienus, 15 gadu laikā), un laika posmā no 2014.gada janvāra līdz 2015.gada augustam modernizējot 19 esošos dīzeļvilcienus. Prognozētā energoresursu ekonomija, kas saistīta ar samazinātu energoresursu patēriņu un efektīvāku jaunā ritošā sastāva darbību, varētu būt 15%.

Plānotais kumulatīvais ietaupījums no pasākuma līdz 2020.gadam: **31 GWh.**

5.Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta (turpmāk - KPFI) finansētie energoefektivitātes projekti.

- Atklātais konkurss "Kompleksi risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, 3.kārta" paredz energoefektivitāti kā vienu no atbalstītajām aktivitātēm. Konkursa mērķis ir siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, nodrošinot pāreju no tehnoloģijām, kurās izmanto fosilos energoresursus, uz tehnoloģijām, kurās izmanto atjaunojamus energoresursus, uzlabojot komersantu ražošanas tehnoloģiskās iekārtas vai nomainot tās ar jaunām ražošanas tehnoloģiskām iekārtām un uzlabojot ēku energoefektivitāti.

Projektu konkursam apstiprināti 275 projektu iesniegumi un projekti ir jāīsteno līdz 2014.gada 30.jūnijam.

Plānotais kumulatīvais ietaupījums no 2014.gadā īstenotajiem energoefektivitātes pasākumiem: **386 GWh**

- Atklātais konkurss "Siltumnīcefektu gāzu emisiju samazināšana pašvaldību publisko teritoriju apgaismojuma infrastruktūrā" 3. kārta. Konkursa mērķis ir oglekļa dioksīda emisiju samazināšana pašvaldību publisko teritoriju apgaismojuma infrastruktūrā, izmantojot tādas tehnoloģijas un videi draudzīgus paņēmienus, kas ļauj samazināt esošo elektroenerģijas patēriņu. Konkursā apstiprinātie projekti būs jāīsteno līdz 2014.gada 31.martam.

Plānotais kumulatīvais ietaupījums no 2014.gadā īstenotajiem projektiem: **130 GWh**

3.tabula.

Alternatīvo pasākumu plānotais enerģijas ietaupījums un atbalsta programmās paredzētais finansējums

Nr.p.k	Alternatīvā pasākuma nosaukums	Realizācijas laiks	Plānotais finansējums (milj.LVL)	Aprēķinātais kumulatīvais enerģijas ietaupījums (GWh)
1.	2014.-2020.gada plānošanas periodā plānotās ES fondu programmas energoefektivitātes paaugstināšanai daudzdzīvokļu dzīvojamajās ēkās, centrālās valdības un pašvaldību ēkās un mazos un vidējos uzņēmumos.	2014.-2020.gads	227.0 (323 milj. EUR)	1690
2.	ES struktūrfondu 2007. - 2013.gada Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.4.4.pasākuma „Mājokļu	2014.-2015.	0.418 (0.595 milj. EUR) (Izvērtēšanā esošo projektu pieprasītais	1050

	energoefektivitāte” ietvaros īstenoto aktivitātes 3.4.4.1. „Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi”		finansējums)	
3.	Vienošanās ar pašvaldībā un komersantiem par energoefektivitātes paaugstināšanu atbilstoši 2011.gada 12.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.555 „Noteikumi par kārtību, kādā noslēdz un pārrauga vienošanos par energoefektivitātes paaugstināšanu”.	2014.-2020.	Atbilstoši pašvaldību attīstības plāniem	150
4.	AS „Pasažieru vilciens” ritošā sastāva modernizācija.	2014.-2020.	108.0 (153.67 milj. EUR) (indikatīvi)	31
5.	„Kompleksi risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai”, 3.kārta	2014.-2015.	13. 607 (19.361 milj. EUR)	386
6.	„Siltumnīcefektu gāzu emisiju samazināšana pašvaldību publisko teritoriju apgaismojuma infrastruktūrā” 3. kārtā.	2014.	0.729 (19.361 milj. EUR)	130
	KOPĀ:		349.755 (497.657 milj. EUR)	3437

2.3. EPS administrēšana

EPS administrēšanai 2014.gadā plānots izveidot atsevišķu struktūrvienību Ekonomikas ministrijas (EM) ietvaros, bet tuvākajos gados vērtēt iespēju atsevišķas kompetentās institūcijas izveidošanu EM pakļautībā.

Jaunveidojamai struktūrvienībai paredzētas šādas funkcijas:

- 1) administrēt EPS;
- 2) nodrošināt EPS noteiktā mērķa sadalījumu starp EPS atbildīgajām pusēm;
- 3) izveidot un uzturēt EPS monitoringa sistēmu;
- 4) reizi gadā veikt atbildīgo pušu enerģijas ietaupījumu novērtējumu un izstrādāt ziņojumu;
- 5) līdz 2020. gada 31. decembrim izstrādāt vismaz divus starpziņojumus par EPS darbības rezultātiem;
- 6) reizi gadā publicēt katras atbildīgās puses panākto enerģijas ietaupījumu, kā arī kopējo enerģijas ietaupījumu, kas iegūts saskaņā ar EPS;

- 7) ja kāda no atbildīgajām pusēm nav sasniegusi uzlikto enerģijas ietaupījumu mērķi, brīdināt par normatīvajos aktos noteiktajām sankcijām vai piemērot atbilstošas sankcijas;
- 8) novērst enerģijas ietaupījumu dubultu uzskaiti;
- 9) ja atbildīgajām pusēm atļauts energoefektivitātes pienākumu izpildīt, katru gadu iemaksājot energoefektivitātes fondā summu, kas līdzvērtīga ieguldījumiem, kuri būtu nepieciešami, lai izpildītu minēto pienākumu, izveidot un uzturēt atbildīgo pušu reģistru, kuri izvēlējušies šo iespēju;
- 10) izveido un ievieš kontroles sistēmu, kas neatkarīgi pārbauda vismaz statistiski būtisku daļu no energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumiem;
- 11) izstrādāt un uzturēt alternatīvo energoefektivitātes pasākumu monitoringa sistēmu.

3. Enerģijas ietaupījumu aprēķināšanas metodikas

Atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES V. pielikumam, ir izvērtētas V. pielikumā minētās enerģijas ietaupījuma metodes un secināts, ka Latvijas apstākļiem piemērotākās ir paredzēto ietaupījumu (deemed savings) un uzskaitītā ietaupījuma (metered savings) metodes.

3.1. Paredzēto ietaupījumu (Deemed savings) jeb „ex-ante” metode

Latvija ir uzsākusi darbu pie paredzēto enerģijas ietaupījumu kataloga izveidošanas (turpmāk – ietaupījumu katalogs). Plānots, ka ietaupījumu katalogs tiks izstrādāts, par paraugu ņemot Dānijas ietaupījumu katalogu „Standardværdikatalog for energibesparelser, juli 2012, Version: 1.02”, kā arī iztulkojot un izmantojot atsevišķas Dānijas ietaupījumu kataloga daļas, kas piemērojamas Latvijas apstākļiem.

3.2. Uzskaitītā ietaupījuma (Metered savings) jeb „ex-post” metode.

„Ex-post” metodes izmantošanai ir sekojošas priekšrocības:

1. Latvijā ir izstrādāta normatīvā bāze attiecībā uz energoefektivitātes paaugstināšanu visiem galapatēriņa sektoriem:
 - a. Ēku energoefektivitātes likums (09.01.2013.);
 - b. Ministru kabineta noteikumi Nr. 382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā” (19.07.2013.);
 - c. Ministru kabineta noteikumi Nr. 383 „Noteikumi par ēku energosertifikāciju” (19.07.2013.);
 - d. Ministru kabineta noteikumi Nr. 348 „Ēkas energoefektivitātes aprēķina metode” (11.07.2013.);
 - e. Enerģijas galapatēriņa efektivitātes likums (28.01.2010.);
 - f. Ministru kabineta noteikumi Nr. 138 „Noteikumi par rūpniecisko energoauditu” (13.03.2013.);

g. Ministru kabineta noteikumi Nr. 923 „Kārtība, kādā uzskaita valsts enerģijas galapatēriņa ietaupījumu un nodrošina energoefektivitātes monitoringa sistēmas darbību” (30.09.2010.).

2. „Ex-post” metode jau tiek izmantota Latvijā – ir izveidota neatkarīgo ekspertu sistēma, kurā ir 106 neatkarīgie eksperti (http://em.gov.lv/images/modules/items/EA%20registr%202013%20ju_nijs.pdf) un to skaits ar katru gadu palielinās.
3. Latvijā ir realizētas vairākas finansēšanas programmas, kurās tiek veikta enerģijas ietaupījuma novērtēšana ar „Ex-post” metodi – Eiropas reģionālās attīstības fonda (ERAF) programmās (<http://em.gov.lv/em/2nd/?cat=30904>) un Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta (KPMF) programmās (http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/kpmf).

Šo metodi izmanto, lai novērtētu enerģijas ietaupījumu no atsevišķiem energoefektivitātes pasākumiem vai to kopuma, kas atbilst kādai no minētajām pazīmēm:

- esošo enerģiju patērējošo iekārtu aizvietošana ar jaunām un efektīvākām iekārtām;
- esošo enerģiju patērējošo iekārtu vai ēku enerģijas efektivitātes uzlabošana;
- jaunu efektīvu enerģiju patērējošo iekārtu uzstādīšana vai jaunu energoefektīvu ēku uzcelšana.

Enerģijas ietaupījuma novērtēšana ar „Ex-post” metodi atspoguļo gala enerģijas patēriņa starpība pirms un pēc enerģijas efektivitātes paaugstināšanas pasākumu vai programmu realizēšanas, ņemot vērā korekcijas koeficientus par ārējiem apstākļiem (klimatiskie rādītāji, iekārtu vai ēku izmantošanas noslodze un citi).

Enerģijas patēriņš pirms un pēc enerģijas efektivitātes paaugstināšanas pasākumu realizēšanas tiek definēts kā enerģijas patēriņa izmaiņas pret atsauces patēriņa līmeni.

Vispārējā gadījumā veiktā **enerģijas efektivitātes pasākuma enerģijas ietaupījumu** ar „augšupvērsto” metodi aprēķina pēc sekojošas formulas:

$$E_{\text{iet}} = IEI_g * EPA, \text{ kur}$$

E_{iet} – enerģijas ietaupījums gadā (kWh);

IEI_g – īpatnējā enerģijas patēriņa ietaupījums gadā (enerģijas patēriņa ietaupījums uz vienu iekārtu gadā vai uz m^2 platību gadā), veicot enerģijas efektivitātes paaugstināšanas pasākumu;

EPA - veiktā enerģijas efektivitātes pasākuma apjomu raksturojošs lielums (nomainīto iekārtu skaits, atjaunoto ēku platība utml).

Kumulatīvā ietaupījuma aprēķināšanai energoefektivitātes pasākumu dzīves laiks tiks noteikts atbilstoši Eiropas Komisijas izstrādātajiem priekšlikumiem harmonizētiem dzīves laikiem Direktīvas 2006/32/ES IV. pielikuma prasību pārņemšanai.

3.3. Ēku energoefektivitātes aprēķināšanas metodika

Ministru kabineta noteikumi Nr.348 „Ēku energoefektivitātes aprēķināšanas metodika” nosaka ēkas energoefektivitātes aprēķina metodi. Metodi lieto, sastādot enerģijas bilanci ēkas līmenī. Ja sastāda enerģijas bilanci ēkas inženiertehnisko sistēmu līmenī vai ja ēkai aprēķinātā apkurei nepieciešamā enerģija ir mazāka par 50 kilovatstundām uz aprēķina platības kvadrātmetru gadā, veic detalizētu aprēķinu saskaņā ar standartu LVS EN ISO 13790:2009 L "Ēku energoefektivitāte. Telpu apsildīšanas un dzesēšanas energopatēriņa rēķināšana". Metodiskais palīgmateriāls energoaudita veikšanai pievienots 1.pielikumā, bet energoaudita aprēķina tabulas pievienotas 2.pielikumā (<http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=30173>).

Latvija neplāno kā alternatīvu pasākumu izmantot nodokļu pasākumus.

4.Energoefektivitātes monitoringa sistēma

Latvijā atbilstoši Enerģijas galapatēriņa efektivitātes likumam ir izveidota energoefektivitātes monitoringa sistēma, kuras darbība tiek nodrošināta atbilstoši MK noteikumu Nr.923 „Kārtība, kādā uzskaita valsts enerģijas galapatēriņa ietaupījumu un nodrošina energoefektivitātes monitoringa sistēmas darbību” prasībām. Enerģijas ietaupījumu uzskaita katram energoefektivitātes pasākumam katrā enerģijas galapatēriņa sektorā (mājsaimniecību, pakalpojumu, rūpniecības, transporta, valsts un pašvaldību sektors). Enerģijas ietaupījuma pārskatos iekļauj arī informāciju par energoefektivitātē ieguldītajām investīcijām. Enerģijas ietaupījumu pārskatu atbilstoši šo noteikumu 1.pielikumā minētajai veidlapai aizpilda šādi informācijas sniedzēji:

- atbildīgā iestāde, kas piešķirusi energoefektivitātes paaugstināšanas projektu īstenotājiem tiešo maksājumu no valsts vai pašvaldības budžeta;
- atbildīgā iestāde, kas piešķirusi energoefektivitātes paaugstināšanas projektu īstenotājiem valsts vai pašvaldības galvojumu;
- atbildīgā iestāde, kas atbilst Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma prasībām;
- atbildīgā iestāde, kas piešķirusi energoefektivitātes paaugstināšanas projektu īstenotājiem kredītu procentu likmju subsīdijas no valsts vai pašvaldību līdzekļiem;
- atbildīgā iestāde, kas piešķirusi vai sniegusi citu finansiālu palīdzību energoefektivitātes paaugstināšanas projektu īstenotājiem no valsts vai pašvaldības līdzekļiem.
- brīvprātīgi jebkurš energoefektivitātes pasākumu īstenotājs.

Minētie informācijas sniedzēji katru gadu līdz 1.martam nosūta enerģijas ietaupījumu pārskatus Ekonomikas ministrijai par īstenoto energoefektivitātes projektu rezultātiem iepriekšējā kalendāra gadā.

Enerģijas ietaupījumu pārskatā informācijas sniedzējs iekļauj informāciju par vispārīgiem un specifiskiem energoefektivitātes rādītājiem saskaņā ar atbalsta saņemšanas līgumā ietvertu veidlapas paraugu.

5. Enerģijas ietaupījumu verificācija, kontrole un soda sankcijas par mērķa neizpildi

5.1. Enerģijas ietaupījumu verificācija un kontrole

Esošajā situācijā valsts energoefektivitātes monitoringa sistēmas darbība noteikta ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 923 „Kārtība, kādā uzskaita valsts enerģijas galapatēriņa ietaupījumu un nodrošina energoefektivitātes monitoringa sistēmas darbību”. Plānots, ka minētie noteikumi līdz 2014.gada 5.jūnijam tiks grozīti nosakot, ka EPS iesaistīto pušu un alternatīvo pasākumu veicēju enerģijas ietaupījumu pārskati ir jāpārbauda neatkarīgam ekspertam, kura kompetence ir atbilstoša Ministru kabineta noteikumu Nr.382 „Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā” prasībām. Plānots, ka EPS administrējošā institūcija apkopos šos pārskatus, novēršot pasākumu dubultu uzskaiti. EPS administrējošā institūcija katru gadu pārbaudīs vismaz statistiski būtisku daļu no iesniegtajiem enerģijas ietaupījumu pārskatiem un publicēs datus par enerģijas ietaupījuma tendencēm atskaites gadā.

5.2. Dubultās uzskaites novēršana

Ministru kabineta noteikumi Nr.923 „Kārtība, kādā uzskaita valsts enerģijas galapatēriņa ietaupījumu un nodrošina energoefektivitātes monitoringa sistēmas darbību” (30.09.2010.) nosaka, ka enerģijas ietaupījumu uzskaitē notiek divās pakāpēs. Pirmajā pakāpē informāciju par enerģijas ietaupījumiem atbildīgajai iestādei, kas piešķirusi energoefektivitātes paaugstināšanas projektu īstenotājiem tiešo maksājumu no valsts vai pašvaldības budžeta un Eiropas Struktūrfondu un Kohēzijas fondu finansējuma, iesniedz katrs projekta realizētājs, aizpildot minētajos noteikumos paredzēto pārskatu. Pārskatā ir jānorāda projekta nosaukums, kas ietver arī projekta adresi, kā arī visi finansējuma avoti, kas nodrošina iespēju izvairīties no ietaupījumu dubultas uzskaites. Otrajā pakāpē atbildīgā iestāde pārbauda un apkopo atsevišķos pārskatus, tādējādi novēršot enerģijas ietaupījumu dubultās uzskaites riskus, un tālāk tos iesniedz par energoefektivitātes politiku atbildīgajai ministrijai.

5.3. Soda sankcijas par mērķa neizpildi

Atbilstoši Direktīvas 2012/27/ES 28.panta 1.punkta prasībām, līdz 2014.gada 5.jūnijam tiks izstrādāti grozījumi Enerģijas galapatēriņa efektivitātes likumā un nepieciešamības gadījumā citos nozares tiesību aktos, lai noteiktu soda sankcijas EPS atbildīgajām pusēm par pienākuma neizpildi (tas ir noteikto enerģijas ietaupījumu nesasniegšanu vai attiecīgās iemaksas neveikšanu valsts

energoefektivitātes fondā), kā arī noteiks kompetento iestādi, kura piemēros soda sankcijas.

Pielikumā:

1.pielikums: Metodiskais palīgmateriāls energoaudita veikšanai.

2.pielikums: Energoaudita aprēķina tabulas Excel formātā ar skaidrojumiem.